

62.0101 שמירת הטבע, המגוון הביולוגי וערכי העתיקות בצה"ל

הגדרות

1. בפקודה זו:

א. "אמנת שיתוף הפעולה" – הנוהל לשיתוף הפעולה בין צה"ל לבין רשות הטבע והגנים (איחוד של שתי רשויות קודמות: "רשות שמורות הטבע" ו"רשות הגנים הלאומיים"), כפי שאושר על ידי ראש אג"ת, ראש אט"ל וראש רשות הטבע והגנים.

ב. "החוק"

(1) חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998;

(2) חוק העתיקות, התשל"ח-1978;

(3) חוק רשות העתיקות, התשמ"ט-1989;

(4) פקודת היערות.

ג. "גן לאומי" – כמשמעותו בחוק.

ד. "שמורת טבע" – כמשמעותה בחוק.

ה. "ערך טבע מוגן" – כמשמעותו בחוק.

ו. "חיית בר" – כמשמעותה בחוק להגנת חיית הבר, התשט"ו-1955.

ז. "מנהל הגנת הסביבה" – גוף המטה הכללי המוסמך לשאת באחריות המטה להנחיית כלל צה"ל בנושאי הגנת הסביבה, בהתאם לפקודות הצבא.

ח. "בעל תפקיד בתחום הגנת הסביבה" – קצין בעלי חיים, מגוון ביולוגי ועתיקות במנהל הגנת הסביבה; רמ"ד הגנת הסביבה באגף, בזרוע, או בפיקוד; קצין לוגיסטיקה; ממונה הגנת הסביבה;

בלמ"ס

1.0402

פקודות מטכ"ל, 12 מארס 2006

(בעבר פ"מ 33.0121)

הפקודה עודכנה בפברואר 2016

ט. נאמן הגנת הסביבה וכן קצין שימור אנרגייה הפועל כחלק ממערך הגנת הסביבה ביחידה, כהגדרתם בהוראות הקבע של אט"ל שעניינן ניהול הגנת הסביבה בצה"ל.

י. "פגיעה" או "מפגע" – לרבות השמדה, השחתה, הריסה, חבלה, שבירה של מקרקעין או הצמוד להם, כתיבה, ציור או חריטה עליהם; הצבת שלט, גרימת נזק לבעל חיים או הטרדתו, רעיית בעלי חיים, כריתה, קטיפה, נטילה, שינוי צורה או תנוחה טבעית של חי, צומח או דומם, או הפרעה להתרבותם ולהמשך הטבעי של התפתחותם, שינוי של פני הקרקע, כולל חפירה, הקמת מבנה או מתקן, הכנסת חומר זר, השלכת פסולת, שרפה, וכן כל מפגע כהגדרתו בהפ"ע 2.0706 בדבר "הגנת הסביבה בצה"ל".

יא. "פקח" – פקח של רשות הטבע והגנים, ולעניין עתיקות – פקח של רשות העתיקות שהוסמך לכך לפי החוק.

יב. "ציד" – לרבות עשיית מעשה מתוך כוונה לפגוע בחייה, בשלומה או בחירותה של חיית הבר, או להטריד את מנוחתה או לסכן את התפתחותה הטבעית ורבייתה, הן במעשה הן במחדל.

יג. "שטח משותף" – שטח סגור, כולו או חלקו, שהוא גם שמורת טבע או גן לאומי כהגדרתם בחוק, וכן שטח סגור, כולו או חלקו, שהוא גם שטח שיועד להיות שמורת טבע או גן לאומי בתוכנית מאושרת לפי חוק התכנון והבנייה.

יד. "עתיקה" וכן "אתר עתיקות" – כמשמעתם בחוק העתיקות, התשל"ח-1978.

טו. "תוצרת יער" – כהגדרתה בפקודת היערות.

כללי התנהגות כלפי ערכי טבע מוגנים וכללי התנהגות בגן לאומי ובשמורת טבע

2. חייל לא יפגע בחי, בצומח או בדומם בתחום שמורת טבע וגן לאומי.

3. חייל לא יפגע בערך טבע מוגן.

בלמ"ס

1.0402

פקודות מטכ"ל, 12 מארס 2006
(בעבר פ"מ 33.0121)
(בעבר פ"מ 1.0402)
הפקודה עודכנה בפברואר 2016

4. חייל לא יוציא חי, צומח או דומם מתחום שמורת טבע וגן לאומי.
5. חייל לא יזהם מים, לרבות מים המצויים בתחום גן לאומי או שמורת הטבע או הזורמים אליהם, ולא ישנה את מצבם או את מסלול זרימתם של מים אל גן לאומי או שמורת הטבע או בתחומם.
6. חייל לא יגלוש מצוק בתחום שמורת הטבע או גן לאומי, אלא בהיתר מיוחד הניתן בכתב מאת הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים.
7. חייל לא יכין ארוחות ולא יקים אוהלים או מתקנים אחרים בתחום שמורת טבע או גן לאומי, אלא במקומות שיועדו לכך.
8. חייל לא יגרום לשאון או להמולה בתחום שמורת טבע וגן לאומי בצעקות, במשרוקית, בפעמון או בכל כלי מרעיש אחר.
9. חייל הנמצא בתחום גן לאומי או בתחום שמורת טבע יציית להוראות המצוינות על השילוט המוצב בגן או בשמורה ולהוראות פקח לגבי ביצוע החוק או התקנות שהותקנו מכוחו.
10. חייל לא ייכנס לגן לאומי או לשמורת טבע ולא יימצא בתחומם, אלא בימים ובשעות המותרים, המפורסמים על השילוט בכניסה לגן או לשמורה, או אם קיבל לכך היתר מיוחד בכתב מאת רשות הטבע והגנים.
11. חייל לא יהלך ולא יימצא בתוך גן לאומי או בתוך שמורת טבע, אלא בדרכי ובשבילי ההליכה המסומנים על ידי הרשויות המוסמכות.
12. חייל לא יכניס רכב לתחום שמורת טבע או גן לאומי ולא ייסע בו ולא יחנה אותו, אלא בדרכים מסומנות שנועדו לכך.
13. חייל לא ישליך פסולת ולא ישאיר פסולת בתחום גן לאומי או בתחום שמורת טבע, אלא בפחי אשפה המיועדים לכך.
14. חייל לא יבעיר אש בתחום גן לאומי או בתחום שמורת טבע, אלא במקומות המסומנים המיועדים לכך.

בלמ"ס

1.0402
פקודות מטכ"ל, 12 מארס 2006
(בעבר פ"מ 33.0121)
הפקודה עודכנה בפברואר 2016

15. חייל לא יכתוב, לא ישרטט, לא יצייר ולא יחרוט על כל צומח או דומם, מבנה, גדר, שלט או מודעה המצויים בתחום שמורת טבע ואשר הם חלק ממנה, ולא יגרום להם שום נזק אחר. האמור מתייחס אף לגנים לאומיים.
16. חייל לא יפעל בצורה העלולה לגרום מפגע בניגוד להוראות הפ"ע 2.0706 בדבר "הגנת הסביבה בצה"ל", שיש בו כדי לפגוע בערכי טבע מוגנים, בשמורות או בגנים לאומיים.
17. חייל שהובא לידיעתו על קיום מפגע או פגיעה בערכי טבע מוגנים, בסביבה, בשמורות טבע או בגנים לאומיים, ידווח עליהם בהתאם לנוהל דיווח שיקבע מינהל הגנת הסביבה, כפי שיופץ ליחידות צה"ל מעת לעת.

סמכויות וממשקים עם רשויות אזרחיות

18. אט"ל, באמצעות מנהל הגנת הסביבה, הוא הגוף המוסמך בצה"ל לדון עם הרשויות האזרחיות, לרבות רשות הטבע והגנים, רשות העתיקות וקרן קיימת לישראל, בכל הנוגע לשמירת הטבע וערכיו ובאשר לכללי התנהגות של חיילים בגנים לאומיים ובשמורות טבע, בין שבאופן כללי ובין שבשטחים מסוימים; אט"ל יישא באחריות לעדכון אמנת שיתוף הפעולה, וינחה את מפקדות הפיקודים המרחביים לנהוג בהתאם לכללי ההתנהגות המחייבים.
19. אג"ת יישא בסמכות לגיבוש וייצוג עמדת צה"ל לעניין תכנון שמורות טבע, הכרזה עליהן וביטולן, ויעסוק בהקשרי התכנון הסטטוטוריים הנוגעים להן וכן בהקשרי התכנון הסטטוטוריים הנוגעים לאתרי עתיקות, בתיאום עם מינהל הגנת הסביבה, על פי שיקול הדעת של אג"ת.
20. זרוע היבשה תישא באחריות לניהול שטחי האש והשטחים הסגורים שהוקצו לה, לעניין פקודה זו, וזאת בהתאם להנחיות אג"ת ואט"ל, שניתנו בהתאם לסעיפים 18 ו-19 לעיל, ותנחה את מרכזי תיאום האימונים בפיקודים המרחביים ובזרועות.

בלמ"ס

1.0402

פקודות מטכ"ל, 12 מארס 2006

(בעבר פ"מ 33.0121)

21. מפקדת קצין החינוך הראשי תישא באחריות לקיים תוכניות חינוך וכן שיעורים והדרכות וייעוץ לפיקודת החינוך והתעסוקה הפקודה עודכנה בפברואר 2016

זו, בתיאום עם מינהל הגנת הסביבה.

22. לא תפעל יחידה צבאית מול רשות הטבע והגנים, רשות העתיקות או קרן קיימת לישראל, לרבות פעולות לאימוץ שטחים שאינם נתונים בחזקתו של צה"ל או פעולות שיש בהן משום התחייבות או יצירת נוהג הנחזה כמחייב מול אותן רשויות, אלא בתיאום עם אג"ת ועם מינהל הגנת הסביבה.

כללי התנהגות בשטחים משותפים

23. כללי ההתנהגות המובאים בסעיפים 2 עד 16 לעיל יחולו גם בשטחים משותפים, אלא אם כן ביצוע התפקיד הצבאי שהוטל על החייל מחייב פעולה בניגוד להם; פעולה שהיה בה כדי הפרת כללי ההתנהגות בסעיפים אלה תתוקן בהקדם האפשרי על ידי החייל או על ידי היחידה האחראית עליו, באופן שיצמצם את המפגע ואשר יהיה בו כדי להשיב את המצב לקדמותו ככל שהדבר אפשרי, או לתקנו בדרך אחרת, כפי שאושר מראש ובכתב על ידי מינהל הגנת הסביבה או על ידי בעל תפקיד בתחום הגנת הסביבה; אישור בדיעבד יינתן באישור ראש מינהל הגנת הסביבה בלבד.

24. חייל הפועל לביצוע תפקידו הצבאי בשטחים משותפים ינהג בהתאם להנחיות שניתנו על ידי מפקדת הפיקוד המרחבי לשם הגנה על ערכי הטבע והנוף בשטח שבו הוא פועל. מפקדת הפיקוד המרחבי תנחה את היחידות בהתאם להוראות שהועברו לה מאט"ל.

שמירה על חיות הבר

25. חייל לא יצוד חיות בר מוגנת, אלא אם כן יש בידו רישיון או היתר מתאימים לכך על-פי דין.

26. חייל שברשותו רישיון או היתר מתאימים לציד:

א. לא יצוד בתחום 500 מטרים ממחנה, מגן ציבורי ומבית הנמצא בתחום יישוב או בתחום 100 מטרים מבית אחר או מבית קברות.

בלמ"ס

1.0402
פקודות מטכ"ל, 12 מארס 2006
(בעבר פ"מ 33.0121)
הפקודה עודכנה בפברואר 2016

ב. לא ישתמש באמל"ח צבאיים לצורכי ציד.

ג. לא יצוד חיית בר בשיטות ובאמצעים אלה: סינוור באורות, הרעלה, הימום בסמים משכרים, מרדף בכלי תחבורה ממונע, שימוש בחומרי נפץ, שימוש במלכודות, ברשתות או בדבק או בכל השיטות והאמצעים האחרים ששר החקלאות אסר אותם בתקנות.

27. האמור בסעיפים 25 ו-26 אינו חל על ציד מטעם הצבא שנועד למטרות מבצעיות.

טיפול באילנות ובעצים

28. חייל לא יעקור, יכרות או יעתיק אילן מוגן או עץ בוגר, כהגדרתם בפקודת היערות, ולא יובילם כולם או חלק מהם, אלא בהתאם לנוהל שקבע מינהל הגנת הסביבה ובאישורו.

29. חייל לא יפגע באזורים השמורים ליער, כהגדרתם בפקודת היערות, ובכלל זה לא ייטול תוצרת יער, לא ישחית עצים, אילנות, עלווה וכל עשב או דשא באזור השמור ליער.

30. הכללים הקבועים בסעיפים 28 ו-29 לא יחולו אם היה כורח לפגוע בעצים, באילנות או באזורים השמורים ליער לנוכח צורך הכרחי ומיידי הקשור בפעילות מבצעית או בפעילות ביטחונית חיונית; פגיעה כאמור תדווח למינהל הגנת הסביבה מיד עם תום הפעילות המבצעית, בהתאם לנוהל הדיווח שקבע מינהל הגנת הסביבה, כאמור בסעיף 17 לעיל.

31. אט"ל יהיה רשאי להנחות יחידה לגבי תיקון פגיעה כאמור בסעיפים 28-30, בתיאום עם פקיד יערות שהוסמך לפי פקודת היערות.

כללי התנהגות באתרי עתיקות והודעה על גילוי עתיקות

בלמ"ס

1.0402

פקודות מטכ"ל, 12 מארס 2006
(בעבר פ"מ 33.0121)

32. אין לצייד או לחרוט על עתיקות, אין לגרום להן נזק או להשחיתן בכל צורה שהיא; **כמו כן אין לקצין או הפקודה עודכנה בפברואר 2016**

להזיז ממקומו שום חפץ שהתגלה במקום.

33. אין להחנות רכבים ואסור ליחידות לחנות בשטחים שבהם שרידים ארכיאולוגיים.

34. חייל לא יחפור ולא יעסוק בכל דרך אחרת בחיפוש עתיקות, אלא אם יש בידו היתר או רישיון לכך על-פי דין.

35. אין לבצע או להרשות לבצע כל פעולה באתר עתיקות או בנכס הגובל בו, לרבות עבודות צמ"ה בשרידיים ארכיאולוגיים, אלא באישור הגורמים המפורטים להלן:

א. באזור יהודה, שומרון ועזה – באישור בכתב מקצין המטה לענייני ארכיאולוגיה, באמצעות ראש ענף תשתית במינהל האזרחי של האזור.

ב. בכל מקום אחר – באישור בכתב ממנהל אגף העתיקות והמוזיאונים במשרד החינוך והתרבות (להלן: "המנהל") ובהסכמת שר הביטחון; אפשר להעתיק קלף או כל כתובת אחרת, העלולה להימחק בנקל, בתנאי שהכתובת עצמה לא תיפגם תוך כדי העתקתה ממקומה.

36. חייל המגלה עתיקות תוך אימון, שירות או פעילות יחידתית אחרת, יודיע על כך מייד למפקדו.

37. מפקד יחידה, לאחר שנוכח באמיתות הגילוי, יודיע מייד לקצין האג"ם הפיקודי על מקום העתיקות (נקודת הציון) ויתארן.

38. קצין האג"ם הפיקודי יודא לפי הצורך כי תבוצע שמירה מתאימה על אתר העתיקות (כגון: גידור, הכרזה על "שטח מחוץ לתחום" וכו'), ויודיע מיידית על גילוי העתיקות לגורמים האלה:

א. באזורי יהודה, שומרון ועזה – לקצין המטה לענייני ארכיאולוגיה, עם העתקים לראש ענף תשתית במינהל האזרחי של האזור; לאכ"א-רמ"ח הפרט; לאג"ת-רמ"ח תו"פ; וכן למינהל הגנת הסביבה.

ב. במקומות אחרים – למנהל רשות העתיקות; למי שהוסמך לכך ברשות העתיקות; לאג"ת; ולמינהל הגנת הסביבה, עם העתק לאכ"א-רמ"ח הפרט.

בלמ"ס

1.0402

פקודות מטכ"ל, 12 מארס 2006

(בעבר פ"מ 33.0121)

39. אין באמור בפקודה זו כדי לגרוע מחובות נוספים המוטלים על חייל על-פי חוקי העונות, והתג' 1978,

או לפי כל דין אחר או תחיקת ביטחון החלים במקום.

בקרה, תיעוד ופיקוח

40. באחריות מפקד היחידה לערוך רענון בדבר הוראות פקודה זו בטרם כניסה לאזור השמור ליער לפי פקודת

היערות, לאתר עתיקות, לשמורת טבע או לגן לאומי.

41. יחידה תתעד את פעולותיה לפי פקודה זו ואת מגעיה עם רשות הטבע והגנים, עם קרן קיימת לישראל ועם

רשות העתיקות בתיק הגנת הסביבה ביחידה, במתכונת הקבועה בהוראות הקבע של אט"ל.

42. מינהל הגנת הסביבה יקיים בקרה וביקורת על יישום הוראות פקודה זו.